

Сабак тақырыбы: Елдердің ЖІӨ бойынша экономикалық даму деңгейі

Оқу мақсаты:

ЖІӨ бойынша өлшенген экономикалық даму деңгейі әртүрлі елдерді салыстыру және Үлкен жетіліктен, өтпелі экономикалы елдерден, мешеу елдерден мысалдарды кіріктіріп, қорытынды жасау. Салыстырмалы диаграммалар мен графиктерді салу.

Жетістік критерийі

Қолдану;

- Дүниежүзі елдердің ЖІӨ есептей алады

Талдау;

- Үлкен жетіліктің, ауыспалы экономикалы елдердің және мешеу елдердің (үш мемлекеттің) ЖІӨ салыстыра отырып, даму барысына қорытынды талдау жасай алады.

Өткенге шолу

1. Экономикалық көрсеткіштер мақсатына қарай қалай бөлінеді?
2. Әлемде ЖҰӨ бойынша 1 орындағы ел?
3. Экстенсивті даму жолын сипаттаңыз?
4. Интенсивті даму жолының артықшылықтарының анықтап, Қазақстанға мысал келтіріңіз?
5. АӘДИ көрсеткіштерін атаңыз, Қазақстан АӘДИ бойынша әлемде қандай орынды иеленеді?
6. Әлем елдерін шаруашылығының дамуы сипатына сай қалай бөлінеді, Қазақстан қай түріне кіреді?
7. Елдердің экономикалық дамуы қандай критерийлер бойынша толық анықталады?
8. Елдегі халықтың жан басына шаққандағы табысын анықтау үшін қандай әдіс қолданылады?

Болашақ табыс шөлшеріне болжам (2012 жыл)

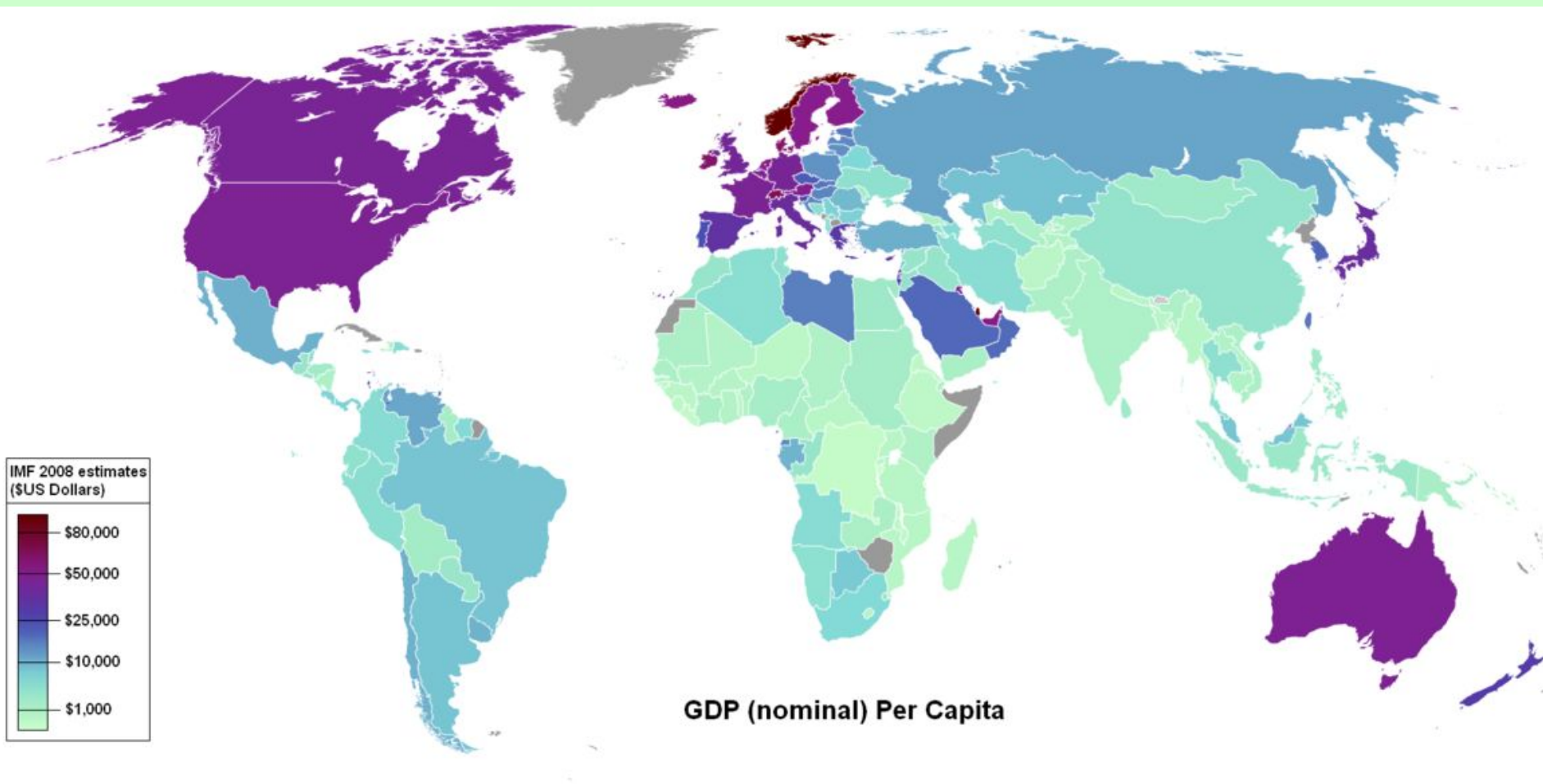
2018 жылға қарай Қазақстанда халықтың жан басына шаққандағы табыс **15 мың долларға** дейін артады. Бұл туралы 2012-2016 жылдарға арналған елдер серіктестігінің стратегияларын таныстыру барысында Азия даму банкінің Қазақстандағы өкілдігінің директоры Гуангуи Ли мәлімдеді, деп хабарлайды BNews.kz тілшісі. «Қазақстан халқының табысы жағынан халықаралық стандарттарға сәйкес орта деңгейден жоғары елдердің қатарына жатады. Бұл ел табыстың жоғары деңгейіне жақындап қалған. АДБ стандарттарына сәйкес, ол 12 мың долларды құрайды. Ал егер 13%-ды құрайтын инфляцияны және осылай есептерді өзгертуге ықпал жасайтынын ескерсек, Қазақстан жылына 6%-7% экономикалық өсіммен 2018 жылы табыс көлемін 15 мың долларға арттырады», - деді Гуангуи Ли.

ЖІӨ - жыл бойы елде өндірілген барлық соңғы тауарлар мен қызметтердің нарықтық құны.

ЖҰӨ - елде және басқа елдерде ел азаматтарының меншігіндегі өндіріс факторларының құрылған өнімдерінің (резиденттер) мәні. Бұл таза табыс факторлары деп аталады.

Шетелден таза факторлық табыс дегеніміз - елдің шетелдегі азаматтарының түсімі мен ел аумағында алынған шетелдік азаматтардың табыс арасындағы айырмаға тең болып табылады.

Әлем елдерінің жан басына шаққандағы табыс мөлшері

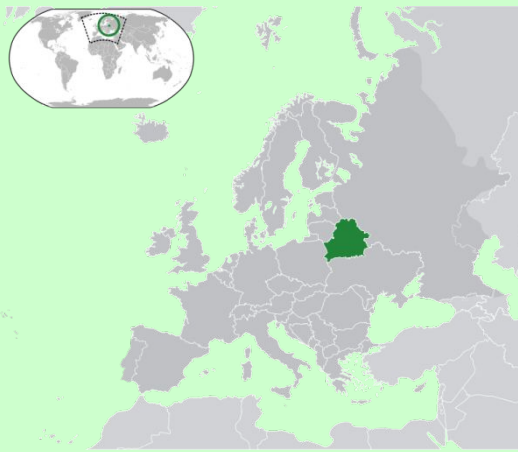
Сатып алу қабілетінің паритеті бойынша 2015 жылы қайта есептелген атаулы ЖІӨ. **Ең жоғарысы:** Катар — 132870 АҚШ доллары. **Ең төмені:** ЦАР — 197 АҚШ доллары * **Әлем бойынша орташа көрсеткіш:** 9800 АҚШ доллары

Дамыған елдерді жан басына шаққандағы табыс көлемімен, индустриалды дамуымен анықтайды. Дамыған елдерде дүниежүзі халқының 15 пайызы тұрады. Шамамен әлемде нақты 32 дамыған ел бар деп есептеледі.

Ал, дамушы елдер қатарына жан басына шаққандағы табысы орта есеппен 20-25 мың АҚШ долларына жетпейтін, 150-ге жуық ел кіреді. Онда әлем халқының 80%-ы өмір сүреді.

Кестеде берілген 3 елдің жан басына шаққандағы табысы мен экономикалық даму типін анықтай отырып, болашақ дамуына талдау жасаңыз

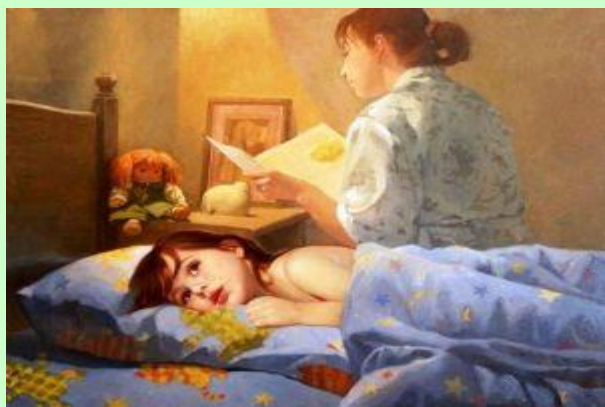
№	Елдер атауы	ЖҰӨ (млрд. АҚШ доллар)	Халық саны (млн. адам)	Жан басына шаққандағы табысы	Экономикасының даму типі
1	Германия	3241	81,6		
2	Беларуссия	141	10,3		
3	Аргентина	742	44,5		

ЖІӨ ретінде
саналмайды

Әжеңнің бәліші

Анаңның ертегісі

**Көлеңкелі
экономикаға
ЖІӨ де
орын жоқ**

ЖІӨ ретінде
саналады

Мейрамхана тағамы

Мұғаліммен жеке оқу

Мысалы, үйде және мейрамханада дайындалған тағам бірдей болуы мүмкін, бірақ тек соңғы мәні ЖІӨ-нің есебіне алынады. Үйдегі жұмыссыз отырған анаң мен үй шаруасындағы арнайы қызметкер бірдей жұмыс істей алады, бірақ тек үй шаруасындағы арнайы қызыметкер жалақысы ЖІӨ-енеді.

Көлеңкелі экономиканың ЖІӨ өндірісінің есебіне алынбайды. Қазақстанда орташа көлеңкелі экономиканың мөлшері 20-25% шамасында:

ЕСЕП:

- Автокөлік дөңгелектерін және мр3 құрылғылар өндіретін «ҚАЗШИНА & Б»компанисы автокөлік құрастырып жасайтын «ҚАЗАВТО» компаниясына бір данасының құны 20000 тг. тұратын 4 шиналы дөңгелек және данасы 5000тг. тұратын плеер сатты. Ал «ҚАЗАВТО» компаниясы сол дөңгелектерді және плеерді автокөлікке орналастырып бағасы 1000 000 тг. Болатын көліктерін тұтынушыларға сатты.
- Қай компания өнімінің құны ЖІӨ есебіне алынады?

ЖАУАП

«ҚАЗАВТО» компаниясы дайын өнімінің құны ЖІӨ есебіне алынды, сонымен қатар «ҚАЗШИНА & Б» компаниясы плеерлерді «ҚАЗАВТО» компаниясына емес тұтынушыларға сатқанда ЖІӨ есебіне алынар еді.

ЕСЕП:

Фермер өсірген бидайының 1 кг диірменшігі 1\$-ға, ал диірменші ұнның 2 кг-н наубайханашыға 3\$-ға сатса, наубайханашы нан пісіріп оны дүкеншіге 6\$-ға сатты, дүкенші бөлке нандарды студентке 10\$ сатқан.

Сұрақ: ЖІӨ есебіне қайсысы алынады?

ЖАУАП

Соңғы тауар наубайханашының құны 6\$ 1 бөлке наны, сондықтан ЖІӨ есебіне сол алынады

Өндіруші	Өнім құны , \$	Бағаның көтерілуі, \$
Фермер	1	$1 - 0 = 1$
Диірменші	3	$3 - 1 = 2$
Наубайханашы	6	$6 - 3 = 3$
Дүкенші	10	$10 - 6 = 4$
	барлығы	10

Жеке жұмыс (ҚБ)

Кестеде елдердің 1960-1985 ж.ж. өндірістің жылдық өсу қарқыны көрсетілген, кестені пайдаланып сызықтық график сыз

Жалпы жан басына шаққанда

1. Тайвань – 6,2 %
2. Гонконг – 5,9 %
3. Оңт. Корея – 5,7 %
4. Жапония – 5,5 %
5. Лесото – 5,1 %
6. Египет – 5,0 %

Жұмыс жасайтын әр бір қызыметкер есебіне/шаққанда

1. Лесото – 5,7 %
2. Тайвань – 5,5 %
3. Жапония – 5,4 %
4. Египет – 5,3 %
5. Оңт Корея – 5,0 %
6. Гонконг – 4,7 %

Үйге тапсырма:

Әлем бойынша 3 экономикалық даму типі бойынша шолу жасап, бір елді алып мына жоспар бойынша жұмыс, талдау жасау:

- Елдің атауы;
- Экономикалық даму типі;
- Соңғы 10 жылдағы ЖҰӨ көрсеткіші;
- Соңғы 10 жылдағы халық саны;
- АДИ көрсеткіші;
- Экономикалық өсу қарқыны;
- ЖҰӨ мен халық санының диаграммасы;
- Елдің болашақ экономикалық дамуына болжам жасау;
- Қорытынды;

БАҒАЛАУ

КЕРІ БАЙЛАНЫС